PIERWSZA ŁAWKA · GODZINY WYCHOWAWCZE · KLASY IV–VI

Fake newsy i krytyczne myślenie

Scenariusz godziny wychowawczej (45 minut) dla klas IV–VI. Uczniowie bawią się w detektywów informacji: zadają trzy pytania (kto? skąd wie? czy ktoś jeszcze to potwierdza?), sprawdzają wymyślone wiadomości i reklamy, poznają sztuczki, które grają na emocjach, i uczą się, że niepokojącej wiadomości nie przesyła się dalej.

Co jest w materiale

1	**Zanim zaczniesz i zasady rozmowy** Dlaczego przykłady są wymyślone i jak rozmawiać bez zawstydzania.	2 strony
2	**Scenariusz „Detektyw informacji”** 45 minut: plotka, która rośnie, trzy pytania detektywa, wpisy do sprawdzenia, sztuczki na emocje.	45 min
3	**Karta ucznia „Prawda czy zmyłka?”** Zadania o trzech pytaniach i sztuczkach – z kluczem.	1 karta
4	**Do druku** Wymyślone wpisy do sprawdzenia, plakat „Trzy pytania detektywa”.	2 strony

Zanim zaczniesz

Wszystkie wpisy w materiale są wymyślone i dotyczą tematów bezpiecznych (szkoła, zwierzęta, jedzenie, pogoda, technologia). Nie omawiamy na zajęciach bieżących sporów politycznych ani prawdziwych osób – chodzi o umiejętność, nie o to, kto ma rację.

Trzy pytania w scenariuszu (wersja dla młodszych) to prosta wersja zasad, które powtarzają organizacje sprawdzające fakty, m.in. kampania NASK „Sprawdź, zanim udostępnisz” i Stowarzyszenie Demagog: kto jest autorem, kiedy to opublikowano, skąd autor to wie, czy podają to inne wiarygodne źródła. Ważne jest też, by nie powielać informacji budzącej niepokój, zanim się ją sprawdzi.

Uwaga na obrazy i nagrania. Zdjęcia i filmy także mogą być przerobione albo wygenerowane przez sztuczną inteligencję; stare zdjęcie bywa podawane jako nowe.

Wskazówki dla nauczyciela

Przygotowanie

- Wydrukuj wpisy do sprawdzenia (komplet na klasę), kartę „Prawda czy zmyłka?" dla każdego ucznia i plakat „Trzy pytania detektywa" (A3).
- Telefony uczniów nie są potrzebne – wpisy są na kartach.

Zasady rozmowy z uczniami

- **Nikt nie musi mówić o sobie.** Pytamy o sytuacje z kart i o to, co „ktoś w tej sytuacji" mógłby zrobić – nie o przeżycia uczniów. Każdy może powiedzieć „nie chcę o tym mówić" i wtedy nie dopytujemy.
- **Mówimy o zachowaniach, nie o osobach.** Nie podajemy imion, nie pokazujemy palcem, nie oceniamy kolegów z klasy.
- **Nie wyśmiewamy osób, które w coś uwierzyły.** Każdy może dać się nabrać – zajęcia mają uczyć sprawdzania, nie zawstydzać.
- **Spory polityczne i światopoglądowe zostawiamy poza zajęciami.** Jeśli uczeń poda taki przykład, powiedz: „Tę metodę możesz zastosować także do tego – na zajęciach ćwiczymy na wpisach z kart".

PIERWSZA ŁAWKA

Podstawa programowa i zadania wychowawcze szkoły

- N26, cz. IV „Zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły” – zagadnienia zajęć z wychowawcą, pkt 4 (kl. IV) – „rozpoznawanie zachowań ryzykownych i wykorzystywanie strategii ich unikania”
- S24, część ogólna – cele kształcenia, pkt 5 – „rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania”
- S24, część ogólna – najważniejsze umiejętności, pkt 3 – „poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł”
- S24, część ogólna – zadania szkoły – szkoła ma przygotowywać uczniów do „krytycznej analizy informacji, bezpiecznego poruszania się w przestrzeni cyfrowej, w tym nawiązywania i utrzymywania opartych na wzajemnym szacunku relacji z innymi użytkownikami sieci”
- Podstawowe kierunki polityki oświatowej państwa 2026/2027 – nr 4 – „Promowanie higieny cyfrowej i aktywności off-line” (m.in. bezpieczne poruszanie się w sieci i krytyczne myślenie)

Stan prawny w roku szkolnym 2026/2027

W roku szkolnym 2026/2027 klasa IV uczy się według nowej podstawy (N26 – Dz.U. 2026 poz. 378), a klasy V–VI według podstawy z 2017 r. w brzmieniu Dz.U. 2024 poz. 996 (S24). Zajęcia z wychowawcą nie mają osobnej podstawy – poniżej wymagania, które te zajęcia wspierają. Dopisz cel z programu wychowawczo-profilaktycznego swojej szkoły.

Kryteria sukcesu

- Znam trzy pytania: kto to napisał? skąd to wie? czy ktoś jeszcze to potwierdza?
- Umiem wskazać sztuczkę we wpisie (wykrzykniki, pośpiech, cud).
- Wiem, że hasła nie podaję nikomu, a niesprawdzonej wiadomości nie przesyłam dalej.

Wpisy – przykładowe odpowiedzi

- **Wpis 1** – zmyłka: nie wiadomo, kto napisał, wykrzykniki, „przekaż dalej”. Pytam rodzica albo wychowawcę; nie przesyłam.
- **Wpis 2** – zmyłka: obraz może być przerobiony albo wygenerowany przez komputer; brak źródła.
- **Wpis 3** – wiarygodny: wiadomo, kto pisze, oficjalny kanał szkoły.
- **Wpis 4** – reklama obiecująca cud; pośpiech („tylko dziś”).
- **Wpis 5** – próba wyłudzenia: hasła nie podaję nikomu, pokazuję dorosłemu.

Sztuczki, które grają na emocjach

Sztuczki, które grają na emocjach (do zapisania na tablicy): wielkie litery i wykrzykniki; pośpiech („zanim usuną”, „tylko dziś”); straszenie albo oburzenie; obietnica cudu; „wszyscy już wiedzą”, „naukowcy w szoku” bez nazwisk; zdjęcie bez opisu, skąd pochodzi.

Zasada: **silne emocje = sygnał, żeby zwolnić i sprawdzić**.

Prawda czy zmyłka?

Pamiętaj: kto to napisał? skąd to wie? czy ktoś jeszcze to potwierdza? Hasła nie podaję nikomu.

1 **Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F, jeśli jest fałszywe.**

1. Jeśli wiadomość dostało dużo osób, to na pewno jest prawdziwa.	P	F
2. Zdjęcie może być przerobione na komputerze.	P	F
3. Hasło do gry mogę podać, jeśli ktoś obiecuje nagrodę.	P	F
4. Gdy wiadomość mnie wystraszyła, pokazuję ją dorosłemu.	P	F

2 **Dostajesz wiadomość: „Przekaż dalej! Jutro nie ma lekcji!!!”. Co robisz? Zaznacz najlepszą odpowiedź.**

A. Sprawdzam w dzienniku albo pytam rodzica lub wychowawcę.

B. Dopisuję jeszcze więcej wykrzykników i przesyłam dalej.

C. Przesyłam wszystkim kolegom.

D. Nie idę jutro do szkoły.

3 **Wpis: „SZOK!!! Marchewka zamienia się w czekoladę po trzech dniach w lodówce! Przekaż dalej!”. Wypisz dwie sztuczki, które mają cię nabrać.**

PIERWSZA ŁAWKA

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Godzina wychowawcza: Fake newsy i krytyczne myślenie – scenariusz z kartami dla uczniów, klasy 4–6

Podgląd pokazał 4 z 10 stron. Pełna wersja: 10 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- „Zanim zaczniesz" – co przygotować i zasady bezpiecznej rozmowy (nikt nie musi mówić o sobie)
- scenariusz na 45 minut krok po kroku
- karty dla uczniów z kluczem i materiały do druku.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/godzina-wychowawcza-fake-newsy-i-krytyczne-myslenie-klasy-4-6